

"נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם: (ד', כה)"

הרב ראובן אלבו שליט"א הקשה על הפסוק שתי קושיות: א. בפסוק "את ראש בני" וגוי, מה פירוש המילה ראש? אפשר לומר לכאורה 'נשא את בני גרשון' ודי. ב. למה הוצרך לומר 'גם הם'? וכי הייתי חושב שהם לא, שצריך לומר גם הם? ותירץ הרב שיבני גרשון' בא לרמוז על בעלי התשובה שהיו מגורשים מה' יתברך וחזרו אליו, וממילא הם נכנעים וכפופים, כפי שאומר הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז ה"ח) שדרכם של בעלי תשובה להשפיל את עצמם ולהיות נכנעים מאוד לפניו יתברך.

על זה בא הפסוק ואומר, שלא יחשבו בעלי התשובה שהם במדרגה פחותה מהצדיקים, אלא 'נשא את ראש בני גרשון' - תגביה להם את הראש, כיוון שמעלתם גבוהה גם משל הצדיקים הגמורים, שהרי היו מתגברים על יצרם מאוד, כיוון שטעמו את טעם העבירה, וקשה לפרוש באמצע. וכפי שאומר הראב"ד, שאדם שבאמצע הסעודה נהנה מאוד, ואז עוצר ומפסיק - נחשב לו כתענית.

ומשל למלך שהיו לו שלושה בנים, והביא לכל בן בקבוק יין נושן שטעמו כעין גן עדן. ציווה את בניו לא לשתות מהיין עד שהוא יחזור ממסעו שיארך כשנה. הבן הראשון, ראובן, הניח את היין בסלון בתוך הוויטרינה, וכן עשה אחיו שמעון. אבל לוי הניח את היין בארון וסגר עם מפתח, שבל יראה לעיניו ולא יבוא להתפתות.

והנה ראובן מגיע בערב לבית, פותח את הוויטרינה, מוציא את היין, מתבונן בבקבוק היפה ואומר לעצמו 'אבא אמר לא לשתות, אבל להריח מותר. ואם כן, אריח מהיין'. פתח את הבקבוק, ורק מהריח הוא כמעט והשתכר. אמר ראובן 'אשתה טיפה אחת. הרי אבא שלי לא ירגיש'. אבל טיפה גוררת טיפה, עד שמרוב שזה היה כל כך טעים - הוא סיים את כל הבקבוק, והצטער בליבו. שמעון גם פתח את הבקבוק והריח את היין, לגם טיפה ועוד טיפה ועוד טיפה, ושתה חצי בקבוק. היה כמעט בלתי אפשרי לעצור כיוון שהיין מאוד ערב לחיכו. אבל שמעון נזכר בדברי אביו, שהדהדו באזניו. מיד עצר מלשתות את החצי השני, בכה מאוד על ששתה את החצי הראשון, ונתחרט על כך בכל לבו. ואילו לוי לא הריח את היין וגם לא פתח אותו כלל.

כעבור שנה האבא חזר וביקש לראות את שלושת בניו. בפגישתם שאל האם קיימו את מה שביקש בקשר לבקבוק היין הנפלא. והנה עומדים מולו שלושת בניו. שניים מהם - ראובן ושמעון, עומדים עם ראש מורכן ומושפל כלפי מטה כשהבקבוקים בידיהם, ואילו השלישי עומד בראש מורם עם הבקבוק המלא בידו. המלך ניגש לבנו ראובן שהחזיק את הבקבוק הריק, סטר לו על לחיו והורה לעבדיו שיקחו אותו לחודש ימים למעצר.

אחר כך עבר מראובן ללוי, נישקו על לחיו ונתן לו סכום של מאה אלף דולר. אחרי ששמעון ראה מה קרה עם ראובן - החל כולו לרעוד כשהמלך ניגש אליו. אחזו פיק ברכיים והחל לבכות, וראה זה פלא, המלך לא רק שלא נתן לו סטירה - אלא נישקו בלחיו, ואחר כך נתן לו מאתיים אלף דולר ואמר לו 'אשריך בני שהתגברת על התאוה שלך'. (ובחרת בחיים הרב יפתח סופר)

אהבת ישראל

על פי שתיים או שלש עצות תוסר השנאה

עצה שלישית: (המשך)

ג. תפלה

וכמו כן נכלל בעצה שלישית של התפלה, להתפלל לה' שיצילך ממתת השנאה והגאווה, ולהתחנן לו שאינך בעצם רוצה בזה, ובעל כרחך באים ומתרוצצים מחשבות אלה בקרבך והנך מבטלם בבטול גמור ושלם, וביקש רחמים גדולים שייעזרך ה' לאהב כל אהד ואחד מישראל ולא תעלה שנאתך על אחרים ולא שנאת אחרים עליך. וזו עצה נפלאה להסיר השנאה, באמרך לעצמך: כיצד אשנא ואני מתחנן לבוראי יום יום שיסיר השנאה מלבי ומבקש סיעתא דשמיא לאהב כל אהד ואחד? אם כן, חייב אני לפחות להשתדל בעצמי קצת כדי שייעזר לי הקדוש ברוך הוא הרבה.

וזהו מה שנאמר בתורה: "לא תשנא את אחיך בלבבך", ההדגשה "בלבבך", כי כל השנאה - כשהיא טמונה ומכסה בלב, וכמו שנאמר אצל עשו (בראשית כז, מא): "וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו, ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבלי אבי ואהרנה את יעקב אחי". "וישטם" פרושו - ששטם את השנאה בלבו ולא גלה אותה אפלו למישהו אחר, כדי לא להרגע ולהנחם מאותה שנאה. והוא מה שכתוב בהמשך: "ויאמר עשו בלבו... ואהרנה את יעקב אחי" - אמר זאת בלבו ולא בפיו, למען תשאיר השנאה והנקם במלא תקפם ולא יצטנונו אצלו, לכן שטמן בלבו. כי השנאה, כשהיא טמונה ומכסה, היא קשה וחזקה מאד. ואל תקשה על דברינו מהפסוק שאחריו, שכתוב: "ויגד לרבקה את דברי עשו בנה הגדול", שמשמע מכאן שעשו הוציא את שנאתו בדבורו החוצה. זה אינו, שהרי מפרש רש"י על "ויגד לרבקה את דברי עשו וכיו" - ברוח הקדש הגד לה מה שעשו מהרהר בלבו. אם כן, מפרש רש"י, שעשו לא הוציא את השנאה מלבו לשפתו, אלא היה הכל טמון בהרהור לבו. (הרב יעקב ישראל לוגאסי)

הכרזה וסימנים (המשך)

כיצד מכריזים

ב. כאשר רוצה המוצא להכריז על האבידה, צריך לפרט במודעה איזה חפץ מצא, ולא לכתוב באופן כללי "נמצאה אבידה". ועל כן, מי שמצא עט, ירשום במודעה "מי שאיבד עט, יבוא לקחתו על פי סימנים, במקום פלוני". (3)
 (3). כתב השולחן ערוך (סימן רסז סעיף ד): כיצד מכריז, אם מצא מעות, מכריז: מי שאבד לו מטבע, יבא ויתן סימנים ויטול. וכן מכריז: מי שאבד לו כסות, או בהמה או שטרות, יבא ויתן סימנים ויטול, ואף שהודיע את מין האבידה, אינו חושש לרמאים, לפי שאינו מחזירה עד שיתן סימנים מובהקים. ע"כ.

וזו לשון הבן איש חי בפרשת כי תבוא (שנה א אות ג): מצא אבידה שיש בה סימן, חייב להכריז בבית הכנסת, ויאמר מין המציאה שמצא מה היא, ואם אדם יגיד סימניה יתן לו. אבל אם הוא לא אמר מין המציאה מה היא, ובא אדם ואמר מה היא, אין זה סימן, כי אם עד שיתן סימנים מובהקים, כגון מדה או משקל או מנין וכיוצא בזה. ע"כ.

ג. ישנם כאלה שמוצאים אבידה [כגון עט וכדומה], ותולים אותה בלוח מודעות בצירוף פתקה שרשום בה "נמצאה אבידה", כדי שבעל האבידה יראה את אבידתו ויקחנה. ואין לעשות כן, מפני שהאבידה עלולה להילקח על ידי אנשים שאינם הגונים. (4)

(4). מבואר בשולחן ערוך (סימן רסז סעיף א) שחייב ליטפל באבידה עד שיחזירה לרשות בעליה במקום המשתמר. אבל אם החזירה למקום שאינו משתמר, כגון גנה וחורבה, ואבדה משם, חייב באחריותה. ע"כ. ואם כן ברור הדבר, שאין להניחה במקום שמצויים עוברים ושבים שאינם הגונים, שעלולים לקחתה לעצמם. וכן כתבו האחרונים. וברור.

סימנים

ד. המוצא אבידה אינו חייב להכריז עליה, אלא אם כן יש לאבידה סימנים מסוימים, שאפשר לזהותה על פיהם. אבל אם אין בה סימנים, אין צריך להשיבה לבעליה, והרי היא של המוצא. (5)

(5). כתב מרן בשולחן ערוך (חו"מ סימן רסב סעיף ג): אין המוצא מציאה חייב להכריז, אלא בדבר שיש בו סימן בגופו, או שראוי ליתן סימן במקומו, או בקשריו, או במינינו, או במידתו, או במשקלו. אבל אם אין בו שום סימן, הרי הוא של מוצאו, שהרי הבעלים נתייאש מיד כשידע שנפל, כיון שאין בו סימן, ובא ליד המוצא בהיתר. ע"כ. ועיין לקמן (בפרק ד), שאם יש לחפץ סימן מסוים שבהרבה חפצים מסוג זה עלול להיות סימן כזה, כגון שמצא שיעון בצבע מסוים, או כרטיסיה עם מספר ניקובים, אין זה נחשב לסימן. ע"ש.

משהו לנשמה

מעלת מזכה הרבים

היה זה בעת ביקורי בלונדון באחד מימי החנוכה, נכנסתי לביתו של איש נכבד, ניצל שואה, והתפעלתי מיחסו המיוחד לתלמידי חכמים ואהבתו העצומה לתורתנו הקדושה. כשהבחין הוא בהתפעלותי ממנו, ומהנהגותיו האצילות, פתח הוא ואמר: "רבי! זכיתי לכך בזכות מור אבי!" ! לאחר אתנחתא קלה

המשיך מארחי הנכבד וסיפר: בעיירה בה התגוררנו היה יהודי בשם "משה-החייט" שהשתייך ל"רפורמים", לימים חלה אביו של "משה החייט" ונפטר מן העולם, משה החייט ישב "שבעה" על אביו אך רוב ככל אנשי העיירה לא הגיעו לנחמו, היה זה אבי היקר שקם ואמר: "יהודי הוא! אני הולך לנחמו ויהי מה!"

"משה החייט" נדהם לראות את אבא בפתח ביתו, הוא פשוט לא האמין למראה עיניו, אך אבי היה הראשון שהתעשת וניגש ופתח איתו בשיחה חמה ונלבבת, לאחר דקות ספורות, אמר לו: "אתה חייב לעשות נחת רוח לאביך המנוח! כדאי מאד שתבוא לבית הכנסת ותאמר קדיש לעילוי נשמתו". "משה החייט" הסכים מיד לדברי אבא, והגיע מידי יום ביומו ושמע שיעורי תורה ואמר קדיש, לעילוי נשמתו של אביו, דברי התורה ששמע נכנסו בליבו, והחל הוא לשמור תורה ומצוות ולדקדק במצווה קלה כבחמורה.

לצערי הרב בהיותי בגיל 13 פרצה המלחמה ובו ביום נכנסו הגרמנים לעיירתנו והסתערו עלינו באכזריות נוראה, ולקחונו עימם.

אבי ואימי, אחי ואחיותי, ואף "משה החייט" וכל משפחתו, נעקדו על קידוש ה', ורק אני נשארתי לפליטה.

שהיתי 5 שנים במחנה ריכוז וחבר שהיה רחוק מתורה ומצוות, שיכנעני לעשות כמעשיו, אך תמיד נזהרתי מלחלל את השבת. כשהסתיימה המלחמה הגיעו חיילי בנות-הברית, ולקחונו ל"בית-החלמה" שהיה בראש ההר, כל שרידי המחנות היו רזים ומצומקים מאד והיה חשש גדול שמחמת רעבונם הנורא, יאכלו הרבה בבת אחת וימותו, וכך שתינו בימים הראשונים רק מרק צח, ולאחר מכן מאכלים רכים המתעכלים מהרה.

באחת השבתות ישבנו מסיבב לשולחן ערוך כל טוב, והרשנו לאכול ככל אשר נחפוץ באומרים: "בריאים אתם ויכולים אתם לאכול כמוות נפשכם", אכלנו ושתינו לשובע נפשנו, ובסיום הארוחה שלף חברי סיגריה והחל לעשן ואמר לי: "אחרי סעודה דשנה כזאת אין דבר יותר מתבקש מעישון סיגריה", ואף על פי שידע הוא שמעולם לא עישנתי בשבת, תחב לי סגריה בפי והצית אותה. יצרי הגדול בער בקרבי מאד ולאחר הסגריה הראשונה, החלטתי להמשיך ולעשן, וכך לצערי הרב עישנתי איתו כמה סגריות, ולאחר מכן, אמר הוא לי: "כבר עישנת בשבת, אז הבה וניסע למרכז העיר"

וממחשבה למעשה, עלינו מיד ל"חשמלית" הורדת מן ההר אל העיר. אנשים רבים הלכו שם ברחוב, ולפתע את מי רואות עיני? את "משה החייט"! הוא ולא אחר! לא האמנתי למראה עיני, כיון שהיה ידוע לי שהוא נספה בשואה, התבוננתי בו במחשבה: "אולי אני הוזהר! אך לא! זה הוא! אני מזהה אותו בוודאות. וכך בעודי עומד ומשתומם הגיע הוא סמוך אלי ממש, ולפתע נעלם כלא היה. פרצתי בבכי ואמרתי לחברי: "אני חוזר למחנה הנופש!"

נכנסתי לחדרי ובכיתי נוראות כשפני טמונות בכרית עד שנרדמתי ובחלומי רואה אני את "משה החייט" מחייך אלי ואומר: "אביך החזיר אותי בתשובה! לא יכולתי להשלים עם כך שהינך מחלל שבת, וביקשתי רשות מבית דין של מעלה לבוא ולהצילך מרדת שחת!" מאז הפכתי לאדם אחר ומאותו יום משתדל אני לדקדק במצווה קלה כבחמורה, ואהבת התורה ולומדיה בוערת היא כאש בקרבי, ובוודאי שלא תכבה לעולם ועד!!! (אהבת ישראל)